

KELEMENOV GLAZBENI ZEMLJOPIS

DRAGICA ŠUVAK

Zavičajni muzej Slatina
muzej-slatina@vt.t-com.hr

UVOD

Slatinski je muzej osnovan u okviru Narodnog sveučilišta 1984. godine i ostao je pod njegovim okriljem do 2006., kad se Narodno sveučilište podijelilo na tri ustanove: na Pučko otvoreno učilište, Zavičajni muzej Slatina i Gradsku knjižnicu i čitaonicu. Godine 2009. Muzej je preselio u svoj novi prostor – u objekt koji lokalno stanovništvo i danas percipira kao „stari kotar“ ili „staru školu“. Oba su naziva točna jer govore o ustanovama koje su bile smještene u tom zdanju od njegove izgradnje (u drugoj polovici 19. st.) do 1982., kad je zbog potresa iz zgrade izašao njezin posljednji stanar – slatinska osnovna škola Laze Tihomirovića Baje. Zgrada se od 2000. godine obnavljala, ponajprije radi smještanja muzejske ustanove u njoj, ali i bza potrebe drugih gradskih sadržaja. Useljenjem u taj prostor 2009. Zavičajni je muzej zapravo postao njezin prvi novi stanar.

Nekadašnja pučka škola, smještena u toj zgradi, bila je kolijevka u kojoj su svoje prve korake u opismenjavanju učinili slatinski zavičajnici Mirko Jirsak (1909. – 1999.), književnik, pedagoški pisac, pjesnik; Boris Kelemen (1930. – 1983.), povjesničar umjetnosti, likovni kritičar, teoretičar umjetnosti; Viktor Žmegač

(1929.), akademik, sveučilišni profesor, germanist, muzikolog, književnik, pijanist i Milko Kelemen (1924.), skladatelj, sveučilišni profesor, dirigent i najznačajniji živi hrvatski skladatelj avangardne glazbe.

Povijesna uloga objekta (škole) inspirirala je autorice muzeološke koncepcije stalnog postava¹ na odluku da „osnovni element strukturiranja koncepcije bude svjedodžba, odnosno školski predmeti odslušani i ocijenjeni upravo u toj školi 1932. godine“. Ti su predmeti nakon toga postali: *1. elementi klasifikacije/razvrstavanja postojećeg fundusa Muzeja u funkciji njegova prezentiranja i 2. moduli ili elementi prostorne organizacije sadržaja postava.*

Prema spomenutoj koncepciji, Muzej se koristi prostorom u prizemlju (170 m²) za povremene izložbe i prostorom u potkrovlju (oko 800 m²), u kojemu su stalni postav, radne prostorije, depo muzejskih predmeta. Dio tog prostora (oko 90 m²) uređen je i opremljen za stalni postav, ali služi i kao multimedijaska dvorana i dječja igraonica-radionica.

GLAZBA U SLATINSKOME MUZEJU

U skladu s koncepcijom, u uvodnom je dijelu planirana tema zemljopisa koja će osvijestiti prostor u kojemu se posjetitelj nalazi (polazišna točka), kao i udaljena mjesta – točke do kojih je jedan od bivših đaka te škole – Milko Kelemen, došao svojim radom, putovanjima i stvaralaštvom. Osim toga, Kelemenu je po-

¹ Dr. sc. Žarka Vujić; Dragica Šuvak. *Muzeološka koncepcija stalnog postava Zavičajnog muzeja Slatina*. Slatina, 2003.

Slika 1. Milka i Mira (Mele) Kelemen

svećena i najpoznatija slatinska kulturna manifestacija Međunarodni glazbeni festival (od 1995.), čiji dio dokumentacije Muzej čuva. Važno je naglasiti da je Kelemen do tada svom rodnom gradu donirao određen broj predmeta, među ostalima i glazbene instrumente (12 njih) koji su različitih dimenzija, iz različitih zemalja, različitih naziva i načina stvaranja zvuka i koji bi trebali biti interaktivno izloženi u tom uvodnom dijelu (u vitrini). Stoga je tema dobila novi dodatni sadržaj i nazvana je *Kelemenov glazbeni zemljopis*. U lijevom prostoru – modulu planirano je izlaganje Kelemenovih partitura, plakata, fotografija te dijela građe vezane za spomenuti glazbeni festival.

Nakon tog uvodnog dijela slijedio bi povijesni pregled razvoja mjesta od prapo-

vijesti do Domovinskog rata i osnivanja samostalne Republike Hrvatske, nakon čega bi bila postavljena druga tema (*Vjerski život*), a iza nje nova cjelina posvećena glazbi, ovaj put kao *Glazbeni odgoj*. U toj bi se cjelini, uz ostale sadržaje (osvijestiti prostor tradicijske glazbe u Slatini – tamburašku glazbu, glazbeno obrazovanje i dr.), uz pomoć slušalica mogla slušati djela M. Kelemena.

Treća planirana aktivnost, djelomice vezana za glazbu – radionice s opremom za slušanje glazbe, ali i za prikazivanje filmova – održavala bi se u muzejskoj multimedijskoj prostoriji. Kako je snimljeno nekoliko filmova o M. Kelemenu, kao i filmova u kojima se izvode njegova djela, u tom bi prostoru bio predstavljen dio života i rada svjetskog putnika Milka Kelemena.

DONACIJA MILKA I MIRE (MELE) KELEMEN

Međutim, planove je donekle promijenila donacija Kelemen. Naime, tijekom svog boravka na *Danima Milka Kelemena* 2012. godine bračni je par Kelemen potpisao s gradonačelnikom Slatine Ivanom Roštašom ugovor o donaciji dijela svojih predmeta gradu Slatini, u kojemu je navedeno da će grad zbirku predati Zavičajnome muzeju na pohranu, čuvanje i izlaganje. U općem popisu naznačen je sadržaj predmeta koji svjedoče o životu i putovanjima bračnog para te o Milkovu radu. Pretpostavljalo se da donacija svojim opsegom nadilazi planirane prostore i način prezentacije, ali precizan sadržaj donacije zapravo je u to vrijeme bio još nepoznat. Kako je M. Kelemen važna karika u prepoznavanju slatinskoga kulturnog identiteta, što je jedno od osnovnih poslanja slatinskoga Muzeja, s osnivačem Muzeja (Gradom Slatinom) i donatorima dogovoreno je da će Zbirka Milka Kelemena biti postavljena u potkrovlju, u zasebnom prostoru (oko 56 m²), kojemu treba promijeniti prvobitnu namjenu kako bi bio pod kontroliranim režimom i pretvoriti ga u prostor otvoren za sve posjetitelje. Zbirka M. Kelemena bit će nova izdvojena cjelina stalnog postava ZMS-a, postavljena (vjerojatno) na štetu uredskih prostorija budućih službenika Muzeja, no ona će nedvojbeno obogatiti sadržaj Muzeja i biti potencijalno mjesto okupljanja ljubitelja i poznavatelja glazbe. Tijekom promišljanja koncepcije postava Zbirke nastojalo se ne previše udaljavati od obvezne koncepcije stalnog postava ZMS-a koja je prihvaćena na Hrvatskome muzejskom vijeću pri Ministarstvu kulture Republike Hrvatske, a jednako

tako ni duplirati teme predviđene u njoj. Sljedeća bitna činjenica koju je valjalo uzeti u obzir pri izradi koncepcije Zbirke M. Kelemena, a koja je pridonijela ubrzanom uređenju spomenutog prostora, zajednički je projekt prekogranične suradnje (CBC IPA projekt) u kojemu grad Slatina dijeli aktivnosti i financije iz Europskog fonda s gradovima Szentlörincom (Republika Mađarska) i Našicama.² Kao jedna od trajnih vrijednosti projekta Slatini će ostati uređen prostor od oko 170 m² u potkrovlju, od čega će dio pripasti Zbirci M. Kelemena.³

Otežavajuća je okolnost činjenica da su u vrijeme izrade navedenog projekta i planiranja uređenja i opremanja prostora pojedinačni dijelovi donacije bili nepoznati, pa će se uređenje trebati uskladiti s prijavljenim projektom i njegovom opremom jer je riječ o postavljenim zahtjevima EU-a koji se više ne mogu mijenjati. Na kraju promišljanja koncepcije Zbirke M. Kelemen svakako s poštovanjem treba progovoriti i o želji donatora da se naglase pojedine teme (opera *Opsadno stanje*, *Apocalyptica*, putovanja, humanizam i dr.), ali i o zajedničkoj želji donatora i autorice koncepcije da se u postavu predvide povremene promjene elemenata, naravno, bez narušavanja cje-

² Projekt prekogranične suradnje Hrvatske i Mađarske *Od carske željeznice do održivog razvoja turizma na području Szentlörenc - Slatina - Našice* utemeljen je na povijesnim činjenicama o zajedničkoj željezničkoj pruzi (od 1895.), a cilj je projekta razviti nove putove kulturnog turizma i mrežu kulturnih ustanova na području Dravske regije.

³ Ostalo je stručna muzejska knjižnica i zajedničke prostorije (pristupni hodnik, sanitarni čvor za osobe s invaliditetom i sl.).

Slika 2. Sadržaj donacije Milka i Mire (Mele) Kelemen

line. Nadamo se da će se, s obzirom na raznolikost donacije i jedinstvenost prostora, uspjeti uskladiti planirani zahtjevi projekta, želje donatora i postojeće zadatosti prostora s muzeološkim načelima navedenima u koncepciji.

SADRŽAJ DONACIJE

Dio donacije je tijekom travnja 2013. godine dopremljen u Slatinu iz zagrebačkog stana obitelji Kelemen, a drugi je dio tijekom rujna iste godine dovezen iz njihova stana u Stuttgartu.⁴

Nakon prvih uvida u donaciju predmeti su razvrstani prema temama. Tema

Kelemenov dom i djetinjstvo obuhvaća mali broj sačuvanih predmeta kojima se obitelj Kelemen u Milkovu djetinjstvu i mladosti koristila u Slatini, Virovitici ili Zagrebu (fotografije iz djetinjstva, toaletni stolić, samovar, svjetiljka, veliki tepih i sl.). Cjelina *Rukopisi djela* obuhvaća notni materijal prije tiskanja, te tiskane partiture koje su njihova konačna verzija. U donaciji postoji i velik broj *tonskih i slikovnih zapisa* djela M. Kelemena (gramofonskih ploča, magnetofonskih vrpca, videokaseta, audiokaseta, CD-ova), kao i opreme za njihovu reprodukciju; dopremljeni su gramofon, magnetofon i pojačalo, što će omogućiti slušanje glazbe i približiti posjetiteljima razvoj tehnike za snimanje i reprodukciju zvuka. U Slatinu je dovezen i Kelemenov pijanino (davno kupljen u Zagrebu i prevezen u Njemač-

⁴ Prijevoz je financiran novcem Ministarstva kulture RH, Hrvatskog društva skladatelja i Grada Slatine.

ku). Znatan dio zbirke čine priznanja i odlikovanja – medalje, plakete ili pismena priznanja koje je M. Kelemen dobio tijekom svoga rada. Osobito je zanimljiv dio donacije novih egzotičnih glazbenih instrumenata i suvenira iz različitih zemalja svijeta. I na kraju, donacija obuhvaća i mnogobrojne fotografije što ih je bračni par Kelemen snimio na putovanjima i nastupima na gotovo svim kontinentima svijeta.

KONCEPCIJA POSTAVA ZBIRKE MILKA KELEMENA

Glavni je cilj postava Zbirke M. Kelemena prezentirati djelo i život glazbenika Milka Kelemena turistima i domaćem stanovništvu, posebice školskoj populaciji.

No postav će biti namijenjen i ciljanoj publici – glazbenicima, muzikolozima, ljubiteljima glazbe koji žele detaljnije i na jednome mjestu upoznati doprinos M. Kelemena suvremenoj hrvatskoj glazbi, skladateljev razvoj i rad te njegove životne nazore – načelo poštovanja svih ljudi svijeta bez obzira na boju, vjeru ili naciju, o čemu je i pisao u svojim knjigama *Svjetovi zvuka*⁵ i *Poruka pateru Kolbu*.⁶ Te su knjige uputile na način razrade izložbenih cjelina, raspored darovanih predmeta, na tematski raspored prostora, a sve je naknadno usmeno usklađeno sa skladateljem i njegovom suprugom.

DOMOVINA I ODLAZAK

U uvodnom će dijelu biti pokazan dio muzejskog fundusa vezan za Kelemenov

vo školovanje i vrijeme do prvih stipendija i odlazaka u inozemstvo. Djetinjstvo je proveo u Slatini, gdje je pohađao i završio četiri razreda pučke škole. Nakon završetka škole 1934. obitelj se odselila u Viroviticu i u njoj su ostali do kraja Drugoga svjetskog rata, dok Milko nije završio gimnaziju. U Virovitici je susreo patera Kamila Kolba.⁷ Kao glazbeno darovito dijete od njega je dobio prve poduke iz kompozicije, harmonije i kontrapunkta. Školovanje na Muzičkoj akademiji u Zagrebu nastavio je nakon rata (1945.). Na Akademiji je 1947. studirao kod profesora Stjepana Šuleka⁸ „kojemu zahvaljuje mnogo zanatskog znanja“ i u čijoj je klasi diplomirao 1953. godine.

PUTOVANJA DO UDALJENIH PREDJELA GLAZBE ILI KAKO SE POSTAJE SKLADATELJ

Nakon Drugoga svjetskog rata počele su se događati velike promjene u političkoj i kulturnom životu Europe, pa tako i na području glazbe. Kelemen je dobio stipendiju i odlazi na daljnje školovanje u europska glazbena središta (Pariz, Darmstadt, Freiburg, München, Berlin i dr.). U njima dolazi u dodir s modernom ili avangardnom glazbom. Upoznaje djela suvremenih autora (i njih same

⁵ Objavljena u nakladi Matice hrvatske u Slatini 1999. godine.

⁶ Objavljena u sunakladništvu Matice hrvatske Slatina i Matice hrvatske Virovitica 2002. godine.

⁷ Kamilo Kolb, skladatelj (Okučani, 31. srpnja. 1887. - Virovitica, 13. srpnja 1965.). U Virovitici je od 1929. do 1932. bio učitelj vjeronauka i pjevanja u gimnaziji te dirigent HPD-a *Rodoljub*, Hrvatskoga tamburaškoga društva *Mladost* i Crkvenoga pjevačkoga društva *Sv. Cecilija*.

⁸ Stjepan Šulek, skladatelj, violinist i dirigent (Zagreb, 5. kolovoza 1914. - Zagreb, 16. siječnja 1986.).

– Schönberga⁹, Cagea¹⁰, Messiaena¹¹, Nona¹², Ligetija¹³ i dr.) i sam počinje skladati pod utjecajem novih glazbenih načela i u skladu s onodobnim pogledima na svijet. Njegovi studijski boravci u inozemstvu dokumentirani su partiturno djela nastalih u pojedinim gradovima koji su mu u to vrijeme bili domaćinima.

KELEMEN SE VRAĆA KUĆI

Nakon studijskih boravaka u europskim glazbenim središtima Kelemen se, pun znanja o novim težnjama i smjerovima u svjetskoj glazbi, vraća kući. Zapošljava se kao docent na Muzičkoj akademiji u Zagrebu te 1961. potiče osnivanje međunarodnoga bijenalnog festivala suvremene glazbe, poznatoga *Muzičkog biennala Zagreb*, kojemu je i prvi predsjednik. (Ostao je na toj funkciji do 1979.) U Zagreb dovodi značajna imena suvremene glazbene scene, poznate orkestre, samouvjereno ruši željeznu zavjesu u Jugoslaviji iza koje su umjetnici do tada stvarali i nudi nova, još neviđena izvođenja glazbenih djela u Zagrebu, započinje „glazbenu revoluciju“.¹⁴

⁹ Arnold Schönberg, austrijski, a kasnije i američki skladatelj (Leopoldstadt, 13. rujna 1874. - Los Angeles, 13. srpnja 1951.).

¹⁰ John Milton Cage Jr., američki skladatelj, teoretičar glazbe, pisac i umjetnik (Los Angeles, 5. rujna 1912. - New York, 12. kolovoza 1992.).

¹¹ Olivier Messiaen, francuski skladatelj i orguljaš. Jedno je od najistaknutijih imena francuske glazbe 20. st. (Avignon, 10. prosinca 1908. - Clichy, 27. travnja 1992.).

¹² Luigi Nono, najznačajniji talijanski avangardni skladatelj (Venecija, 29. siječnja 1924. - Venecija, 8. svibnja 1990.).

¹³ György Sándor Ligeti, mađarsko-židovski skladatelj, jedan od najpoznatijih skladatelja druge polovice 20. st. (Tárnáveni, Rumunjska, 28. svibnja 1923. - Beč, 12. lipnja 2001.).

¹⁴ *Svjatovi zvuka*, Matica hrvatska Slatina, str. 22

PREDMETI SVIJETA KAO SJEĆANJE NA GLAZBU SVIJETA

Nakon Zagreba, pedagoškim se radom nastavlja baviti kao profesor kompozicije na sveučilištima u Njemačkoj (u Düsseldorfu, Berlinu, Stuttgartu), gdje ostaje do danas. Profesionalni put, ali i neumorna, znatiželjna narav vode ga diljem svijeta. Brojna putovanja bila su vezana za njegov rad, nove profesorske boravke, ali su bila potaknuta i željom za istraživanjem kulture određenog dijela svijeta, tamošnjih naroda i njihovih tradicija, materijalne i duhovne kulture te, osobito, glazbe i glazbenih instrumenata. Naime, u 20. st. moderna je tehnika (snimanje tona) omogućila upoznavanje s kulturom i glazbom izvaneuropskih naroda. U traganju za novim izrazom, suvremena je glazba u drugim kulturama i njihovoj glazbi nalazila unutarnji poticaj za vlastiti glazbeni izraz. (Za razliku od toga, preplavlivanje neeuropskih naroda zapadnjačkom glazbom i predmetima industrijskoga potrošačkog društva nanijelo je tim narodima veliku štetu, a autohtonu je glazbu često ugrozilo, uništilo i potisnulo u rezerve.) Kelemena su osobito fascinirale daleke zemlje i njihova kultura, poznata po duhovnosti i karakterističnoj glazbenoj tradiciji. Primjerice, on u svom velikom opusu ima orkestralnu skladbu *Mageia* iz 1977., za koju sam kaže da je inspirirana doživljajima s putovanja po Meksiku.¹⁵ Asocijaciju na taj dio Kelemenova stvaralaštva u postavu pobuđuje meksički keramički svirač – suvenir. Ostali izloženi predmeti podrijetlom iz različitih zemalja svijeta trebali bi, uz ostalo, osvijestiti

¹⁵ Primjer magijskog automatizma i prauzorak ritma koji se ponavlja, *Svjatovi zvuka*, str. 120.

važnost poznavanja vlastite kulture, ali i potaknuti otvorenost prema drugim narodima i njihovoj kulturi, tj. prema tuđim kulturama. Zanimljiv su dio Zbirke i ostali primjerci izvaneuropske kulture – oni su podsjetnik na putovanja supružnika Kelemen u brojne zemlje svijeta, ali i podsjetnik na suvremenost glazbe 20. st..

KAKO STVARA SKLADATELJ

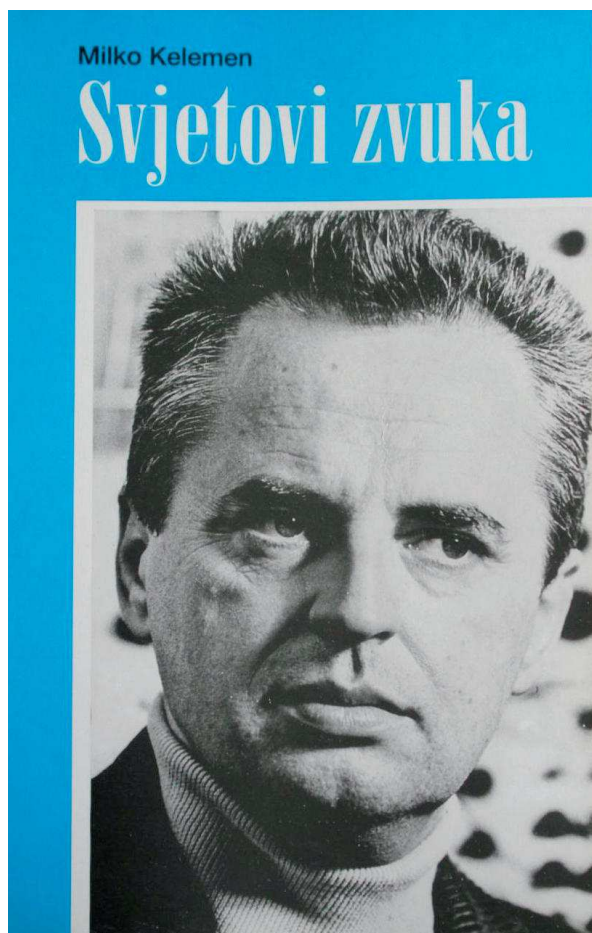
U 20. st. uz shvaćanje glazbe kao *tonskog jezika i nota na notnom papiru* uvodi se i grafička notacija umjesto nota. Kidaju se okovi glazbene tradicije i glazbenika se upućuje na njega samoga, na njegovu okolinu te na njegovu spontanost u određenom trenutku. Prema Kelemenovim riječima, u samom početku nastajanja

glazbenog djela kreirao bi neodređeni crtež – podsjetnik, kao vlastitu stenografiju razumljivu samo njemu, autoru. Tom se podsjetniku kasnije vraćao, dodavao tragove instrumentacije i određene ritmove, da bi u konačnoj fazi nastao definitivni, čisti rukopis. Stoga će zanimljivi Kelemenovi originalni rukopisi objasniti posjetiteljima stvaralački proces skladanja/pisanja glazbe – komponiranja, te pokazati kako je taj kreativni, ali i intelektualni proces satkan od maštovitosti i fantazije, ali i od afektivnih slojeva iznenađenja.

ZANIMA LI SKLADATELJA IŠTA DRUGO OSIM GLAZBE

Širokog obrazovanja, a još širih obzora i interesa za suvremenu umjetnost općenito, Kelemena je zanimalo i slikarstvo, dirigirao je, učio strane jezike, pisao stručne tekstove o glazbi, ali i memoarske priče o susretima s poznatim osobama 20. st.

Posebno treba naglasiti simbiozu književnosti i glazbe, riječi i zvuka, jer prema Kelemenovim riječima, *samo slabi i beznačajni skladatelji gaje nesretnu ljubav za književnost. Oni ostali su naprotiv u nju sretno zaljubljeni*¹⁶. Tako je poticaj za nove skladbe, operu i balet nalazio u književnim djelima A. Camusa¹⁷ (*Opsadno stanje*, 1970.), F. Arrabala¹⁸

Slika 3. *Svijetovi zvuka*

¹⁶ *Svijetovi zvuka*, str. 35.

¹⁷ Albert Camus, francuski književnik i filozof, dobitnik Nobelove nagrade za književnost 1957. godine. Poznat je po svom karakterističnom stilu pisanja i temama svojih djela. Sav se njegov opus temelji na ideji apsurdna ljudske egzistencije (Dréan, Alžir, 7. studenoga 1913. - Villeblevin, Francuska, 4. siječnja 1960.).

¹⁸ Fernando Arrabal Terán, španjolski pjesnik,

(*les Proverbs, Apocalyptic*, 1977., *Sedam patnji za mezzosopran*, 1975.), W. Whitmanna¹⁹ (*Requiem za recitatora, 6 violončela, veliki bubanj*, 1991., *Salut au monde, himna demokraciji*, 1966. – 1968.), E. Ionesca²⁰ (*Novi stanar*, 1964.), J. P. Sartrea²¹ (*Les Mots – riječi*, 1966.), ali i Grigora Viteza²². Inspiraciju za svoje skladbe nalazio je i u *Bibliji* te, u novije vrijeme, u djelima H. Heinea²³ i drugih autora.

TKO SVE SUDJELUJE U PROIZVODNJI GLAZBE – PRIČA O NAKLADNICIMA I POSREDNICIMA

Kelemenova slatinska zbirka sadržava i mnogobrojne partiture njegovih djela.

romanopisac, dramatičar, kazališni i filmski redatelj (Mellila, Španjolska, 11. kolovoza 1932.).

¹⁹ Walt Whitman, američki pjesnik. U mladosti je živio nemirnim životom mijenjajući mnoga zvanja. Sam tiska svoje glavno djelo, poznatu knjigu pjesama *Vlati trave*, koja se poslije pojavila u mnogim izdanjima, na mnogim jezicima (West Hills, New York, 31. svibnja 1819. - Camden, New Jersey, 26. ožujka 1892.).

²⁰ Eugène Ionesco, rođen Eugen Ionescu, francusko-rumunjski književnik i dramatičar, jedan od glavnih predstavnika *teatra apsurda* (Slatina, Rumunjska, 26. studenog 1909. - Pariz, 28. ožujka 1994.).

²¹ Jean-Paul Charles Aymard Sartre, francuski filozof, romanopisac, esejist, dramaturg, scenarist i kritičar. Sartre je 1964. dodijeljena Nobelova nagrada za književnost, no odbio ju je primiti zbog moralnih razloga (Pariz, 21. lipnja 1905. - Pariz, 15. travnja 1980.).

²² Grigor Vitez (Kosovac pokraj Okučana, 15. veljače 1911. - Zagreb, 23. studenog 1966.), hrvatski pjesnik, dječji pisac i prevoditelj. Smatra se začetnikom moderne hrvatske književnosti za djecu.

²³ Heinrich Heine, njemački književnik, najveći liričar njemačkog romantizma (Düsseldorf, 13. prosinca 1797. - Pariz, 17. veljače 1856.).

Objavljivali su ih najugledniji europski i svjetski nakladnici: Universal edition (Beč), Schott (Mainz), Peters (Frankfurt). One su osigurale mogućnost komunikacije s izvođačima, ali i povećavale ugled autora te pridonosile porastu broja narudžaba.

Mnogi su umjetnici diljem svijeta uvrstili Kelemenova djela u svoj repertoar, a često je pisao i za poznate izvođače te s njima vrlo živo komunicirao. Tema te suradnje u postavu će se moći prikazati mnogobrojnim tiskanim djelima, raznovrsnim plakatima i fotografijama izvođača Kelemenove glazbe.

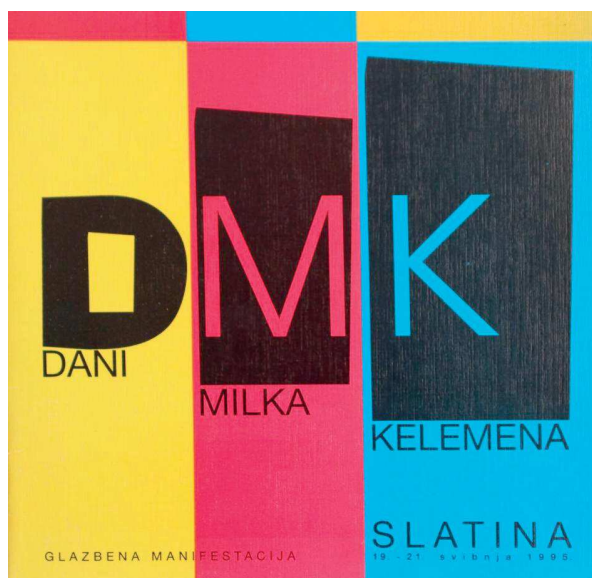
„TKO IMA UŠI, NEKA ČUJE“

Kelemenova su djela snimljena na više od stotinu nosača zvuka te je za njih potrebno imati (danas već zastarjelu) opremu za reprodukciju. Ti su uređaji mladim posjetiteljima sami po sebi atrakcija i poželjno ih je rabiti, ali u strogo kontroliranim uvjetima, uz nadzor.

Stoga će se u posebnom dijelu prostora opremiti slušaonica u kojoj će se moći slušati djela Milka Kelemena na Kelemenovu gramofonu i magnetofonu, s njegovim pojačalima. Također će se moći poslušati i gramofonske ploče ostalih autora i različitih izvođača koje je i Kelemen slušao, a u Zbirci ih ima oko 150.

MEĐUNARODNI GLAZBENI FESTIVAL DANI MILKA KELEMENA

Godine 1994., uz svoj 70. rođendan, Milko Kelemen se ponovno vratio u rodni grad. Ogranak Matice hrvatske Slatina organizirao je predstavljanje djela i rada njihova uglednog sugrađanina. Neprekidnim traganjem i poticanjem stvara-

Slika 4. Dani Milka Kelemena

nja novih kulturnih vrijednosti, te vođen vječnom željom za eksperimentiranjem, Kelemen je te godine inicirao zamisao da se u njegovu rodnom gradu organizira Međunarodni glazbeni festival *Dani Milka Kelemena*. Bio je to još jedan od

Kelemenovih eksperimenata koji s uspjehom traje sve do danas, o čemu slatinski muzej čuva dokumentaciju.

ORDENI I PRIZNANJA ILI KAKO JE *PORIN* STIGAO U SLATINU

I na kraju – za uspješan rad dolaze i nagrade. Kelemen ih je dobio već za svoja najranija djela, a dobivao ih je i tijekom cijeloga života. Godine 1954. za *Koncert za violinu i orkestar* dobio je nagradu *Zlatko Baloković*. Antonio Janigro, čelist i dirigent svjetskoga glasa, u to vrijeme osniva Zagrebačke soliste. Kelemen piše za njih mnoga djela koja oni izvode na svojim nastupima diljem svijeta. Među njima se izdvajaju *Koncertantne improvizacije* za gudače, za koje je Kelemen kao mladi glazbenik 1955. dobio Nagradu grada Zagreba. Nakon toga slijedile su mnogobrojne domaće i međunarodne nagrade i priznanja.

Slika 5. Diskografska nagrada Porin

Svaka je nagrada bila veliko priznanje i danas je teško izdvojiti najvažnije, ali među njima se svakako ističu one koje su uspjeli dobiti malobrojni autori. Tako je godine 1973. za svoj skladateljski rad Kelemen dobio *Veliki križ za zasluge Savezne Republike Njemačke*, najviše odlikovanje Savezne Republike Njemačke. Jednako je značajan i visoki francuski orden *Chavalier des Artes et des Lettres*, što ga je skladatelj dobio 1980. godine.

Dobitnik je Nagrade za životno djelo *Vladimir Nazora* (1984.) te diskografske nagrade *Porin* 1996. godine. Za svoj je rad dobio i priznanje Virovitičko-podravskoga županije, a od 1999. godine počasni je građanin Slatine. Godine 2007. za osnivanje Muzičkog bienalla Zagreb i kao skladatelj dobio je Nagradu *Kultur-Preis Europa*.

ZAKLJUČAK

Muzejsko postavljanje zbirke poput Kelemenove nije nimalo lak ni jednostavan posao. Prvo, zato što je riječ o specifičnoj zbirci koja ima nebrojene mogućnosti i ograničenja, a drugo, stoga što se njezino postavljanje moralo uskladiti s mnogim u tekstu opisanim zahtjevima. Ona treba prikazivati srž suvremene glazbene povijesti 20. st., a usto mora djelovati kao zaokružena cjelina vezana za život i djelo jednog autora – uglednoga hrvatskog skladatelja avangardne glazbe i rođenog Slatinčana. Zbirka je znatno obogatila fundus Zavičajnog muzeja Slatina, koji odsad ima ne samo glazbenu zbirku 20. st., nego i zanimljivu zbirku izvaneuropske kulture. Njezinim otvorenjem Muzej će dobiti

novi stalni postav i učiniti još jedan veliki korak prema konačnom dovršenju koncepcije stalnog postava, a grad Slatina bit će bogatiji za novi kulturni sadržaj iz kojega će se nadalje jasno iščitavati kulturni identitet grada. Zahvaljujući svom zavičajniku Milku Kelemenu, grad Slatina i Virovitičko-podravskoga županija postale su nove zvjezdice na svjetskome glazbenom globusu, a postavljanjem stalnog postava i brigom o Zbirci Kelemen grad Slatina mu se odužuje na najljepši način.

KELEMEN MUSICAL GEOGRAPHY

Kelemen Collection integrates life and work of Milko Kelemen, a native to Podravska Slatina, a distinguished composer, music educator, conductor and cosmopolitan, and his wife Mela. The Collection started to expand along with the International Music Festival, Days of Milko Kelemen back in 1994 and Kelemen's visits to his home town. The Collection keeps the accompanying festival documentation, while socialising with Kelemen helped to compile a musical collection comprising his published work, musical scores and exotic instruments. In 2012, Milko and Mela Kelemen decided to bequeath various musical instruments, awards, works of visual arts, personal possessions, items brought from their journeys, and alike to the City of Slatina. This donation will be taken care of within the permanent display at the Heritage Museum of Slatina. A separate space is being refurbished for the bequeathed items at the Museum of Slatina, funded by the European Union, and co-financed from the joint crossborder project with the towns of Našice and Szentlőrinc (Hungary), the towns once connected by a unique imperial railroad, i.e. from 1895 to 1918. The details of the donation will be made public this year, after the donated works have been brought from their home in Stuttgart, where they are still living, to Slatina.